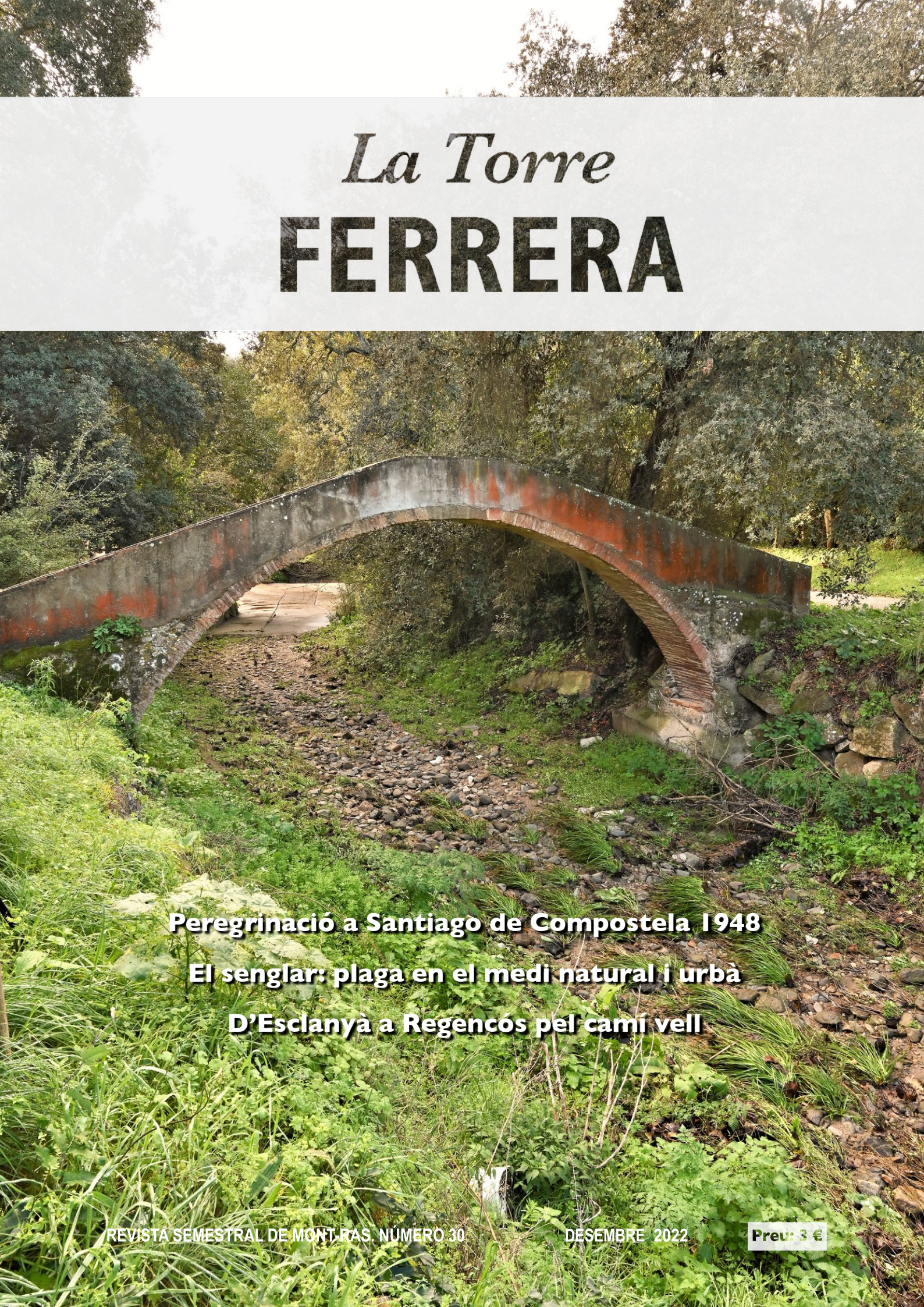

La Torre **FERRERA**

Peregrinació a Santiago de Compostela 1948

El senglar: plaga en el medi natural i urbà

D'Esclanyà a Regencós pel camí vell

Viu el Nadal a Mont-ras 2022-2023

Del 3 de desembre al 29 de gener

A la Sala Polivalent de l'Ajuntament de Mont-ras.

Visites a la XIX Mostra de Pessebres i Diorames

Horari: d'11 a 13 h i de 17 a 20 h

A partir del 9 de gener fins al 29 de gener obert els caps de setmana i hores convingudes.

Un recorregut per cinc espais: 1- Diorames, 2- Pessebres populars, 3- Diorama gran format amb efecte pluja, 4- Exposició de Postals de Nadal i 5- Muntatge exterior de l'Associació

Organitza: Amics del Pessebre del Baix Empordà

Dissabte 17 de desembre

De les 18 a les 20 h. A la plaça de l'Església.

Tio solidari En benefici de la Creu Roja.

Cal inscripció prèvia per Whatsapp al 630 545 350 fins al 13 de desembre.

Si plou, l'activitat es traslladarà al Pavelló Poliesportiu. Organitza: ACRM

Diumenge 18 de desembre

Obertura de portes 17.30h. Inici a les 18 h.

Gran Quina del Pagés i la Pagesa

Organitza: ACRM

Dijous 22 de desembre

A les 17.30 h. A l'Església Sant Esteve de Mont-ras.

Concert de Nadal de la comunitat romanesa "Grupul Maramuresu"

amb nades i cançons típiques romaneses de Nadal.

Dissabte 24 de desembre

A les 19 h. A l'Església Sant Esteve de Mont-ras.

Missa del gall

Dimarts 3 de gener

Hora del conte i taller de fanalets

A la Sala d'exposicions de l'Ajuntament (2ª planta).

Primer torn a les 16h, segon torn a les 18 h.

Places limitades. Inscripcions a biblioteca@mont-ras.cat.

De les 18 a les 20 h. A l'entrada de l'Ajuntament.

Visita del Patge Reial a Mont-ras. Recollida de cartes per SSMM Reis Mags d'Orient.

Bústia reial. del 23 de desembre al 5 de gener de les 9 a les 14 h a l'entrada de l'Ajuntament.

Dijous 5 de gener

A les 16.30 h.

Cavalcada de SSMM Els Reis d'Orient

A les 19 h. A l'Església Sant Esteve de Mont-ras.

Arribada i recepció a SSMM els Reis d'Orient.

I a continuació, **Campament Reial.** Passejades amb trenet i xocolata calenta pels assistents.

Nota: Si algun infant està malalt, podrà enviar un whatsapp amb el smissatge "REIS A CASA" més l'adreça, nom-cognoms i edat al 621 219 300 fins dimecres 5 de gener a les 13h.

Diumenge 29 de gener

A les 19 h. A la Sala polivalent de l'Ajuntament de Mont-ras.

Cloenda XIX Mostra de Pessebres i Diorames

Entrega premis 3r Concurs d'ornamentació de Nadal. Recollida del 5è Concurs de postals de Nadal de l'Escola Torres Jonama.

Diumenge 5 de febrer

A les 10.45 h.

Missa

A les 11.15 h.

Benedicció d'animals

Edita:

Associació Sociocultural Mont-ras al Cor

Redacció i publicitat:

latorreferrera@gmail.com

https://latorreferrera.wordpress.com/

Tel. 629 642 981

Direcció i coordinació:

Anna Vigatà Castells

Consell de redacció:

M. Àngels Bernadet Martínez

Irene Genís Oliveras

Pilar Giménez Puig

Xavier Grañén Bosch

Martí Sabrià Deulofeu

Col·laboradors:

Marc Casanovas Castelló

Núria Clara Corominola

Isabel Corominola Juscafresa

Ferran Cros Cugat

Josep Maria Farreró Carolà

Miquel Llenas Janoher

Fundació Josep Pla

Maquetació:

Alexandra Ulpat

Xarxes socials:

Èlia Pagès Alsina

Fotografia:

Xavier Grañén Bosch

Publicitat:

Irene Genís Oliveras

Impressió:

Gràfiques Trema. Arbúcies

Dipòsit legal:

GI.1386/2007

Amb la col·laboració de:

Diputació de Girona

Ajuntament de Mont-ras

Correcció:

Marta Padrós Coll

La revista es reparteix gratuïtament a tots els domicilis del municipi. Si algun veí no la rep o algú no resident o un organisme vol rebre-la habitualment, pot posar-se en contacte amb nosaltres per correu electrònic.

Aquesta publicació no comparteix necessàriament les opinions signades pels col·laboradors.

EDITORIAL

En plena tardor, passejar pel bosc ens porta a captar aromes plenament primaverals que sorprenen els nostres sentits: no és gens estrany si veiem el romaní ben florit i alguns espàrrecs que treuen el cap entre els matolls. Aquesta sensació d'alegria, que en altres moments ens hauria fet pensar que l'hivern ja és fora i que anem de cara al bon temps, ara ens neguiteja. Busquem bolets i no en trobem, les cireres d'arboç són ben eixutes i tampoc sembla ser bon temps per a les oliveres.

Ara és hora de la descoberta, descobrim els nostres paisatges amb nous colors, nova fauna, i també és un temps de troballes. A mesura que es buiden els embassaments ens retrobem amb pobles oblidats, en podem recórrer els carrers i amb una mica de sort encara trobem algun veí que hi va néixer i ens pot explicar un munt d'anècdotes. Han sobreviscut al temps, potser surten per recordar-nos que abans, quan estaven plens de vida i buits d'aigua, el sistema de vida era un altre; potser no hem respectat la natura, segurament li hem demanat més del que ens podia donar.

Finalment ens arriba el Nadal i ens agradaria que fos un Nadal com els d'abans, amb fred, llar de foc, guants i bufanda. No ens hauríem imaginat mai com d'important és per a nosaltres el fet de tornar a gaudir d'aquesta fredor sobre les galtes, ve a ser un senyal que tot continua com abans. Però no ens podem deixar enganyar, les coses han canviat. La humitat del bosc no l'eixuga la tramuntana, que ja no bufa com abans. Ja no es podrà fer servir aquella expressió d'estar "tocat per la tramuntana". Aquells dies freds, clars i secs els trobem a faltar. Ens haurem d'adaptar a tots aquests canvis, però mentrestant gaudirem de les Festes.

Que tingueu un Bon Nadal!

SUMARI

Palafrugellencs i mont-rasencs a la peregrinació a Santiago de Compostela (1948). 4

El canvi climàtic ha arribat i tenim molta feina a fer. 8

El senglar: Plaga en el medi natural i urbà. 12

Els desastres meteorològics dels equinoccis. 17

Històries d'aquí i d'allà. Alta Baviera, Barcelona, Baix-Empordà (1849-2022). 20

D'Esclanyà a Regencós pel camí vell. 28

Ninotaires. 31

Conte: L'escarabat mal parlat. 32

Gastronomia. 34

PALAFRUGELLENCS I MONT-RASENCs A LA PEREGRINACIÓ A SANTIAGO DE COMPOSTELA (1948)

Martí Sabrià i Deulofeu

En Pere Pagès i Font i en Josep Piferrer i Rigall en el moment de l'entrevista en què ens van anar explicant el seu viatge a Santiago de Compostela.

L'estiu de l'any 1948 va tenir lloc una multitudinària peregrinació de joves de tot Espanya, i fins i tot alguns estrangers, a Santiago de Compostela amb motiu del jacobeu, promoguda pel llavors president d'Acció Catòlica, el capellà Manuel Aparici, i amb el suport del mateix papa Pius XII.

L'objectiu de la peregrinació era reunir 100.000 joves vinguts de tot l'estat. L'aplec final va ser de 60.000 joves segons unes fonts i 70.000 segons d'altres -tots nois-, arribats en autocars i camions, amb un total de 900 vehicles, o a peu segons la procedència. Entre els desplaçats a Santiago hi havia una delegació del Bisbat de Girona, presidit aleshores pel bisbe Josep Cartañà Inglès, integrada per 6 autocars i un total de prop de 300 persones, 20 de les quals eren de la comarca del Baix Empordà, concretament de Palafrugell, Mont-ras, Torroella, Sant Sadurn de Noya i Cruïlles.

Al capdavant de l'autocar hi havia mossèn Josep M. Bas i Mató, vicari de Palafrugell i titular a l'església de Mont-ras, el seu secretari, en Josep Piferrer i Rigall, que aleshores tenia 19 anys, i un jove

de Mont-ras, en Pere Pagès i Font, que a l'hora de partir n'acabava de complir 17. Són ells dos qui ens relaten de primera mà aquella peregrinació que mantenen ben viva a la memòria prop de 75 anys més tard.

Feien part de la colla també en Joan Ferrer, en Manel Janó, en Joan Ferrer, *Tianus*, en Francisco Puig, en Pla Giribert, en Narcís Ferrer, en Josep Maria Prats, en Josep Pons, en Bernat Causa, l'Antoni Bofill, en Josep Maria Follia, l'Enric Janer i algun altre que no poden recordar. En Josep recorda que els van anunciar aquesta peregrinació dos anys abans, un dia que eren a Montserrat també amb la colla d'acció Catòlica de la Parròquia de Sant Martí. Un viatge que van fer en SARFA fins a Girona, en tren fins a Monistrol i a peu fins a Montserrat. Allà van decidir que també anirien a Santiago de Compostela.

Per finançar el viatge, cada diumenge compraven un segell de 5 pessetes que enganxaven a una cartilla fins a completar els 80 segells necessaris per generar un fons de 400 pessetes, que havien de servir per pagar el cost del viatge i la manutenció.

Foto dels participants del Baix Empordà en el viatge a Santiago. A la fila superior, i d'esquerra a dreta, hi veiem: Pere Pagès, Joan Ferrer, Manel Janó, Josep Piferrer, Mn. Josep M. Bas, Joan Ferrer (*Tianus*), Francisco Puig i Pla Giribert. A la fila de sota, i també d'esquerra a dreta: Narcís Ferrer, Josep M. Prats, Josep Pons, Bernat Causa, Josep M. Follia, Antoni Bofill, Enric Janer.

Foto: arxiu família Piferrer

Foto del grup: arxiu família Piferrer

Van sortir a primera hora del matí del dimecres 25 d'agost d'un estiu calorós, de la plaça del Vi de Girona, davant l'ajuntament, on s'havien aplegat els quatre autocars de 50 places, un de petit de 25 places de la marca Ford, i un camió marca Mercedes Benz carregat de bidons de gasoli comprat d'estraperlo a pagesos per tal de garantir el subministrament dels vehicles, atesa l'escassetat de benzineres i de fuel que hi havia a tot l'estat. Un total de 6 vehicles gironins que empenien el camí fins a Hostalric, on s'hi va afegir un altre autocar petit procedent d'Àrbucies, que va fer pana només d'arribar a Barcelona.

Després d'hores parats a Barcelona, a l'alçada de la creu de Pedralbes, per reparar el vehicle, la primera etapa els va portar fins a Saragossa, on van fer nit a les cel·les d'un seminari ple d'escarabats. A la matinada del dijous van emprendre el camí cap a Va-

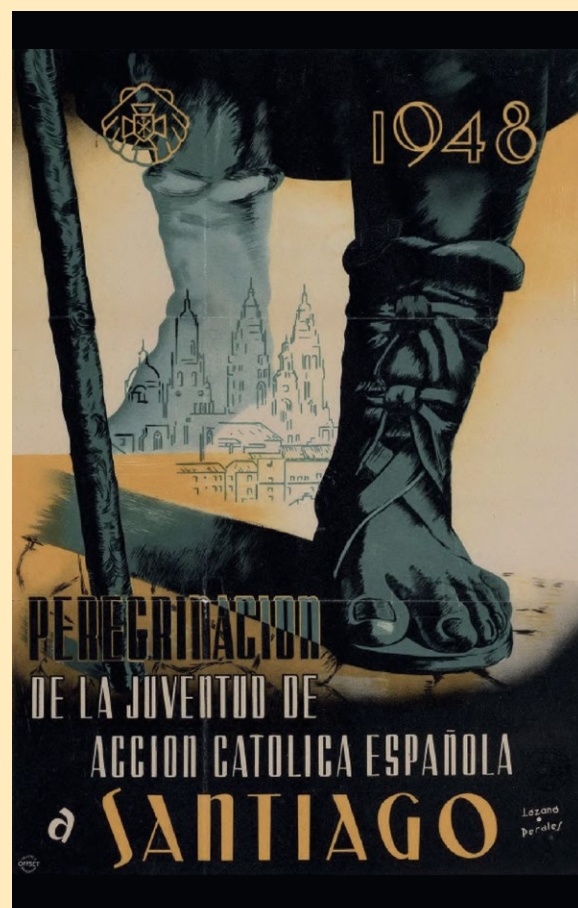
lladolid, amb parades a Tudela, Logroño, on van tenir ocasió de comprar caramels de la Viuda Solano, i Burgos. Arribats a Valladolid van anar a parar al convent dels germans de la Salle, anomenats popularment els baberos per la seva vestimenta. Allà van poder dormir amb més comoditat i pulcritud.

L'etapa del divendres els va portar fins a Ourense, amb parada a Astorga, on a la plaça de los Maragatos en Bernat Causa amb l'harmònica va tocar la sardana la Llevantina i va despertar la curiositat dels veïns en veure la colla ballar la sardana. Recorden també que es van cruspir una important quantitat de mantegades (*mantecados*).

D'Astorga van anar cap a León, on el cotxe d'Àrbucies va fer figa de manera definitiva i els seus ocupants es van haver de distribuir en els altres vehicles. Després, cap a Ponferrada i fins a Ourense, on els va tocar fer nit en un altre seminari fosc i brut, les xinxes eren les reines de la festa. Van sopar poc, com cada nit: un tall de pa i una mica de formatge. Això sí, amb una mica de vi que en Josep Piferrer s'encarregava de comprar per ordre de mossèn Bas a cada parada. També era obligat menjar mitja llimona al dia per prevenir les malalties de panxa.

Pòrtico de la Gloria. Vista de la catedral des de l'Hospital Real. Fotografia feta entre els anys 1929 i 1936. Wunderlich, Otto (1886-1975). Archivo Wunderlich. IPCE Ministerio de Cultura y Deporte

LOZANO PERALES.

Peregrinación de la Juventud de Acción Católica Española a Santiago. Acción Católica Talleres Offset San Sebastián 1948. Colección: Fernando Lalanda

Cartell de l'any 1948, any en què es va fer el viatge. Extret de Carteles para un camino, on es recull una mostra de cartells que diversos artistes han anat representant durant els darrers cent anys. Les obres són un recull interessant i responen als interessos socials i polítics del moment. Sovint són fetes per encàrrec del Departamento de Turismo, sota l'autoritat de la Dirección General de Turismo o de Propaganda del Ministerio de Información y Turismo.

En Pere Pagès i Font i en Josep Piferrer i Rigal.

A l'albada del dissabte 28 d'agost emprenien la darrera etapa fins a la destinació de Santiago de Compostela on, en arribar a migdia, es van trobar amb una aglomeració de tal magnitud que ben just van poder entrar a la catedral per fer-hi una ullada abans de tornar al carrer a viure aquella congregació. Aquell vespre, Mossèn Bas va dir missa a l'església dels franciscans, no gaire lluny de la plaça de l'Obradoiro, i va coincidir amb un altre capellà que havia fet la guerra amb un conegut capellà de la parròquia de Palafrugell, mossèn Frederic Tapiola.

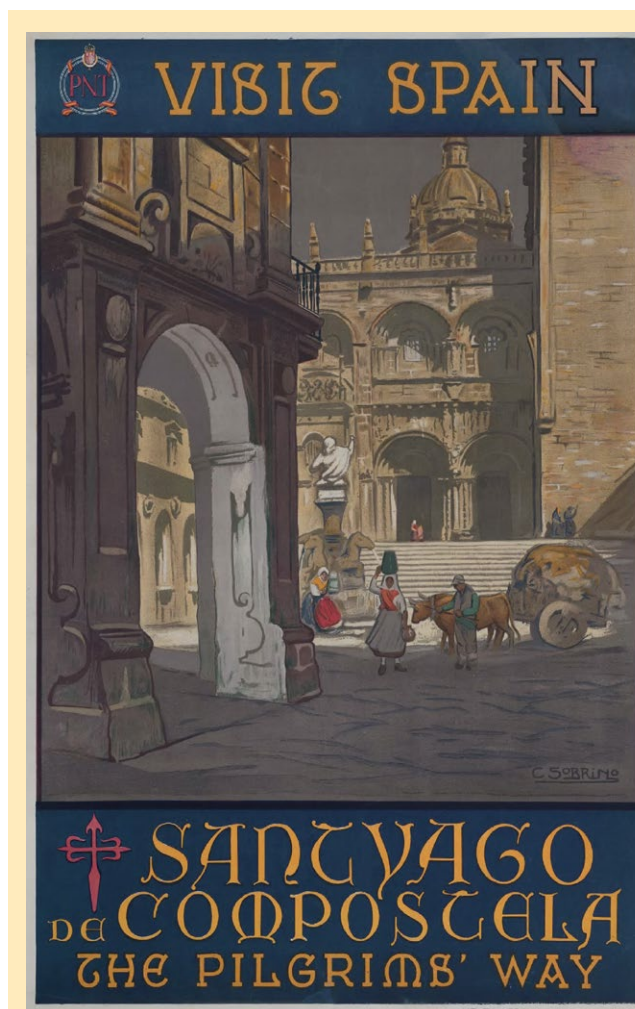
Després d'escoltar a la ràdio les paraules que el papa Pius XII havia adreçat a tots els pelegrins, la colla de Palafrugell va convèncer el mossèn perquè el diumenge després de la missa solemne oficiada pel bisbe de Toledo, en Pla i Daniel, poguessin anar fins a la costa per veure l'oceà Atlàntic. Aquella nit, cansats com estaven, van dormir sota les estrelles del parc de l'Alameda, alguns a terra i altres, com el nostre informador, en Pere Pagès, en algun dels bancs del parc. Al matí, a missa i just acabat camí cap a Noya per veure el mar a la ria de Muros i la posta de sol dins el mar.

Fou un girant d'ulls, perquè tocava refer el camí de tornada, amb si fa no fa les mateixes parades i fent nit de nou a Ourense, Valladolid i Saragossa, per arribar a Palafrugell el dimecres 2 de setembre, on els esperaven les xicotes, a qui els palafrugellencs anomenaven aquells dies *les viudes de Santiago* en veure-les passejar soles pel carrer de Cavallers.

Fou per molt temps el viatge de la seva vida, una experiència única per a aquests nois crescuts en una guerra.

Peregrins a Santiago de Compostela. Fotos: xacopedia.

CARLOS SOBRINO BUHIGAS

Santiago de Compostela: the pilgrims' way. Campaña Visit Spain Patronato Nacional del Turismo. Talleres Voluntad. 1929

Litografía: Centro de Documentación Turística de España. Instituto de Turismo de España TURESPAÑA

PINTURA
DECORACIÓ

PINTURES JOVIC, S.C.

Tels. 629 37 40 10 - 609 36 79 82
e-mail: pinturesjovic@gmail.com
www.pinturesjovic.com
17200 PALAFRUGELL (Girona)

TM
TANCAMENTS
MONT-RAS
pvc i alumini

ENS DEDIQUEM: TANCAMENTS PVC I ALUMINI, OBRA NOVA, REFORMES D'OBERTURES (SUBSTITUÏNT MARCS DE FUSTA, PERSIANES, PERSIANES MOTORITZADES, PERSIANES ALICANTINES, PORTICONS, MALLORQUINES, MOSQUITERES, BALLESTES), PORTES D'ENTRADA, MAMPARES DE BANY, MIRALLS, VIDRES, TREBALLS DE SERRALLERIA, FERRO I INOX, DISPOSEM D'ESPECIALISTES EN FUSTA, PARQUETS, TARIMES DE FUSTA, PERGOLES, PORTES D'INTERIOR, ARMARIS, PORTICONS

C/ Torres i Jonama, 54 - 17253 Mont-ras · T. 972 301 492 · M. 687 550 222 - Miquel Planas Rocas · info@tancamentsmont-ras.cat
www.tancamentsmont-ras.cat

EL CANVI CLIMÀTIC HA ARRIBAT I TENIM MOLTA FEINA A FER

Marc Casanovas Castelló

Foto: Josep Masgrau i Ponsatí

Cada any, i m'atreiria a dir cada mes, som testimonis de temperatures rècord. Sense anar més lluny, el mes d'octubre del 2022 ha estat el més càlid de la història de Catalunya des que es registren les dades. També som testimonis de llargs períodes sense pluges i de sequera extrema i, alhora, de períodes de pluges torrencials més freqüents. Tot plegat ens indica que el *canvi climàtic* és una realitat de present i no de futur. Ja l'estem patint ara i, si no fem quelcom ràpidament, les conseqüències transformaran el planeta tal com el coneixem avui.

De fet, l'ésser humà té uns quatre anys per canviar per complet el seu model productiu i econòmic i aconseguir així evitar que l'escalfament global superi

el límit d'1,5 graus pactat a l'Acord de París de 2015. I això no ho dic jo sinó que és una de les conclusions del darrer informe del Grup Intergovernamental d'Experts sobre el Canvi Climàtic (IPCC, en les sigles en anglès), la major anàlisi del món sobre la crisi climàtica, feta per a Nacions Unides. Entre les tasques més urgents es troba la necessitat de reduir dràsticament les emissions de gasos d'efecte d'hivernacle, principalment diòxid de carboni (CO₂).

De moment el canvi climàtic, causat indubtablement per l'activitat humana, ha portat el món al seu període més càlid en 2.000 anys, i tindrà efectes irreversibles durant mil·lennis, adverteix l'IPCC. L'estudi dels experts, que des de 1988 analitza per a Nacions Uni-

des els efectes del canvi climàtic al planeta, indica per exemple que les glaceres de muntanya i dels pols continuaran fonent-se durant dècades o segles, fins i tot si es redueixen les emissions. També indiquen canvis irreversibles a escala de milers d'anys en la temperatura, l'acidificació i la desoxigenització dels oceans. Prediuen, d'altra banda, que el nivell de la mar continuarà pujant irremeiablement, entre 28 i 55 centímetres a final de segle respecte als nivells actuals encara que s'aconseguissin emissions netes zero.

El que és clar és que de tot plegat en tenim la culpa nosaltres. L'informe assegura que l'ésser humà ha tingut un paper innegable en l'escalfament de l'atmosfera, l'oceà i el sòl, fet que ha portat el món a una pujada de temperatures que no té comparació possible en els últims 2.000 anys. L'estudi, que aprofita millores en la recerca paleoclimàtica, mostra que l'augment de temperatures actual és comparable al que fins ara es considera el període més càlid dels últims 100.000 anys, ocorregut en fa 6.500 (l'anomenat màxim climàtic de l'holocè). No és fàcil imaginar i comparar (a escala humana) situacions actuals amb les passades fa tants i tants anys, però és per entendre la magnitud de la tragèdia. Per exemple, segons els experts de l'IPCC, l'actual concentració en l'atmosfera de diòxid de carboni, el principal gas d'efecte d'hivernacle, supera les 410 partícules per milió, la major dels últims dos milions d'anys.

Es calcula que si es manté l'actual ritme d'emissions de gasos d'efecte d'hivernacle, la temperatura global augmentarà 2,7 graus a la fi de segle, respecte a la mitjana de l'era preindustrial (1850-1900). Aquest augment, que comportaria també majors esdeveniments climàtics extrems com ara sequeres, inundacions i onades de calor, estaria lluny de l'objectiu de menys de 2 graus fixat per l'Acord de París, que fins i tot demanava limitar aquesta pujada a 1,5 graus centígrads. Mantenir l'actual situació, en la qual la temperatura global és de mitjana 1,1 graus més alta que en el període preindustrial (1850-1900), no seria suficient: els científics preveuen que amb això s'aconseguiria una alça de 1,5 graus al 2040, de 2 graus al 2060 i de 2,7 al 2100. Per tant, cal actuar!

L'escenari catastròfic és l'escenari més pessimista. Preveu que les emissions de diòxid de carboni i altres gasos d'efecte d'hivernacle es doblarien a mitjan segle, cosa que no seria estranya tenint en compte que la previsió és que augmentin els habitants de la terra i, per tant, si mantenim el mateix model de vida necessitem més recursos. En aquest context, l'augment podia assolir nivells catastròfics del voltant de 4 graus, al 2100.

Fotos fetes pels veïns de la Bisbal i Fonteta

Foto: Josep M. Farreró Carolà

Una altra dada que podria xocar és que sembla que cada grau d'augment de temperatura podria suposar un 7% més de precipitacions en el món. Així, malgrat que el canvi climàtic al nostre territori provocarà més sequera, en altres indrets del planeta pot suposar més precipitació, però aquest augment es traduiria en un augment de tempestes, inundacions i altres desastres naturals.

Les onades de calor extrema, que en època preindustrial ocorrien aproximadament una vegada per dècada i actualment ocorren 2,3 vegades, podrien multiplicar-se fins a 9,4 vegades (gairebé una per any) en un escenari amb 4 graus més de temperatura.

La hipòtesi més òptima és aquella en la qual s'aconsegueixi neutralitat de carboni (emissions netes zero) a meitat de segle. En aquest cas, l'augment de temperatura seria de 1,5 graus al 2040, 1,6 graus al 2060 i fins i tot baixaria a 1,4 graus a final de segle. I les conseqüències serien molt menors i lluny de les catastròfiques abans esmentades.

Altres estudis més concrets indiquen que l'aire del Mediterrani s'escalfa un 20% més ràpid que el de la resta del planeta. I pel que fa a la temperatura de l'aigua del mar Mediterrani, aquesta s'escalfa tres vegades més ràpid que la dels oceans. Si això no s'atura provocarà una tropicalització del nostre estimat *Mare Nostrum* amb una afectació brutal a les es-

pècies que hi viuen, amb episodis de mortalitat massiva (que ja s'estan donant) i una migració de moltes espècies cap a zones més fredes.

Aquests estudis ens aporten molta informació de com serà el nostre planeta en el futur i, especialment, com serà la nostra comarca, el nostre municipi, com ens afectarà directament a nosaltres i als nostres veïns. Tal problema global requereix una solució global, amb la dificultat que comporta, ja que cal arribar a acords entre els diferents països que conformen el planeta. El millor és que, malgrat tot, encara som a temps de frenar l'augment de temperatura i en conseqüència les catàstrofes que comportaria. Per aquest motiu és absolutament necessari l'activisme climàtic per pressionar els estats per tal que arribin a grans acords, com l'Acord de París.

Foto: Miquel Galceran Radresa

Foto: Miquel Galceran Radresa

Per altra banda, i penso que la més interessant, des d'avui hem de treballar tots per adaptar-nos a aquestes noves condicions climàtiques que ens tocarà viure. Adaptar l'urbanisme i els plans urbanístics a les futures condicions, millorar els sistemes de canalització d'aigua i renaturalitzar zones d'aiguamolls per evitar inundacions, fer polítiques d'estalvi d'aigua, produir energia a les teulades dels edificis i d'altres mesures que ens ajudin a viure millor amb aquesta nova realitat que ha arribat i que ha de venir.

El que és evident és que si ho fem malament, nosaltres, com a espècie desapareixerem, però el planeta seguirà. Per tant hem de ser conscients que tot i que nosaltres hem provocat el problema, nosaltres som els únics que el podem solucionar. Som-hi!

RAMON CROS
INSTAL·LACIONS

RAMON CROS CUGAT
Electricitat · Fontaneria · Calefacció

✉ instalrcros@hotmail.com
☎ 606 455 800
C/Travesia de la riera nº5
17253 MONT-RAS - GIRONA

impacte*retols*.com

disseny *retolació* impressió digital

T. 972 304 324

Ctra. Regencós-Palafrugell | Pol. Ind. Riera d'Esclanyà | C/ Mas Resplandís, 17- Nau B | Begur (G)

PER A MÉS INFORMACIÓ

EL SENGLAR: PLAGA EN EL MEDI NATURAL I URBÀ

M. Àngels Bernadet Martínez

Senglars. Foto: Arxiu Pixabay.

El porc senglar (*Sus scrofa*) és un mamífer artiodàctil present a Europa, però també a Amèrica, Àfrica i Àsia. El senglar és originari del sud-est d'Àsia, des d'on es va expandir cap a Europa i el nord d'Àfrica. El nom del porc senglar prové del llatí *porcus singularis*, que vol dir "porc solitari".

El senglar té una llarga història de relació amb els humans, perquè ha sigut l'avantpassat de la majoria de races de porcs domèstics i un animal de caça major durant mil·lennis. També s'han tornat a hibridar en les últimes dècades amb porcs salvatges i aquests híbrids de senglar i porc s'han convertit en una plaga.

La gestació dura uns tres mesos, tres setmanes i tres dies. El nombre de garrins per cria pot variar per diferents motius, sobretot l'alimentari, i poden tenir-ne de tres a vuit. En condicions naturals la longevitat del senglar pot assolir els 13 anys.

És omnívor, això fa que mengi cucs, insectes, rèptils, ratolins, cargols, glans, llavors, fruites, arrels, patates, remolatxes, blat de moro i altres productes cultivats.

Cultura i gastronomia

La civilització micènica (de Micenes) va ser una cultura avantpassada de la grega (1600 aC fins al 1100 aC). El casc micènic més comú era el cònic reforçat amb ullals de senglar. Consistia en una gorra amb tires de feltre i diverses files d'ullals de senglar cosits. Feia falta matar 30 senglars per a la fabricació d'un casc d'aquest tipus, i simbolitzava la traça en la caça de la persona que el duia, a més de les seves habilitats com a guerrer.

El senglar, en moltes cultures indoeuropees, té un alt simbolisme pel seu lligam al bosc. Ocupava un paper important entre els gals, ja que la seva caça s'associava amb la lluita entre el món terrenal i el diví. Aquest paper és recollit paròdicament en els còmics d'Àstèrix, on Obèlix passa gran part del seu temps buscant-ne o menjant-ne.

Per als cristians medievals era un símbol negatiu i potser l'origen d'aquest fet el trobem en el senglar de Calidó, un dels monstres feroços de la mitologia grega.

Casc d'ullals de senglar. Museu Arqueològic de Càndia (Heraklion Archaeological Museum).

La cuina de caça és una opció sostenible i d'equilibri ecològic que s'ha fet al llarg de la història. La carn de senglar ja era consumida pels nostres avantpassats. Entre altres propietats té ferro, vitamines del grup B i poc greix, la majoria format per àcids grassos oleics de bona qualitat.

Morfologia

Mamífer de mida mitjana amb el cap gros i allargat i els ulls molt petits. El coll és gruixut i les potes són molt curtes, sobretot les del darrere, a diferència del porc domèstic (*Sus scrofa domesticus*) que té més desenvolupada la part posterior del cos. Les potes del senglar tenen 4 dits, els dos del mig es recolzen a terra mentre que els altres dos, laterals, són vestigials, com si fossin esperons. Ambdós sexes mostren ullals prominents que sobresurten del musell i arriben a grans dimensions en els mascles. L'espècie mostra una particular variació en la coloració del pelatge: al naixement mostren pèl bru clar amb ratlles longitudinals fosques molt característiques (s'anomenen virats, ratllats o llistons), que muden a un pelatge de to vermellós cap als 4-5 mesos (s'anomenen vermellots o nodrissos) i finalment, cap als 10-12 mesos, adquireixen el pelatge típic dels adults de to bru, més fosc a les potes, orelles i altres parts del cos. Els pèls són

gruixuts i negres i la crinera, que recorre el llom a partir del front, s'erigeix en cas d'alerta. El pes dels mascles pot estar entre 70 i 100 kg i el de les femelles entre 40 i 65 kg.

El senglar compensa la seva poca visió amb un important desenvolupament de l'olfacte que li permet detectar aliment, com ara tòfones o vegetals, i animals sota terra, o fins i tot enemics a més de 100 metres de distància. L'oïda també està desenvolupada i pot captar sons imperceptibles per a nosaltres.

Etologia

El senglar té un comportament sociable, no és gaire territorial i es desplaça en grups matriarcals, normalment de tres a cinc animals, formats per femelles i les seves cries. Els joves mascles d'un any, de color rogenc, viuen a la perifèria del grup. Exceptuant el període de zel, els mascles en edat reproductora són més aviat solitaris, tot i que els individus més grossos solen anar acompanyats per un mascle més jove. Durant el període de zel, de novembre a gener, el senglar mascle busca femelles receptives i quan troba una bandada comença expulsant els joves de l'any anterior.

El senglar durant el dia normalment és sedentari, però durant la nit pot recórrer distàncies considerables, entre 2 i 14 km per nit. Al bosc utilitza gairebé sempre els mateixos passatges per desplaçar-se i córrer.

Els banys de fang tenen un paper important per a l'espècie i tenen diverses funcions:

- Asseguren la seva regulació tèrmica: el senglar no sua perquè té les glàndules sudorícoles atrofiades.
- Un paper important en les relacions socials de l'espècie: una capa de fang pot fer perdre el rastre als gossos de cacera.
- Marcar el territori
- Sanitàries

Porc senglar femella amb les seves cries. Foto: Arxiu Pixabay.

Hàbitat

El senglar s’adapta a tota mena d’hàbitats, però prefeix els llocs amb una vegetació alta per camuflar-se i amb aigua abundant per beure i rebolcar-se en el fang. Els seus hàbitats són els alzinars i els massissos forestals caducifolis o mixtos. També se’l troba a les àrees de cultiu, sempre que mantinguin una cobertura arbòria o arbustiva mínima on refugiar-se. Suporta bé el fred de l’hivern gràcies al seu pelatge i la capa dura de pell i això li permet estar en zones altes i mitjanes de muntanya, si disposa de prou aliment.

Viu als boscos i també es mou pels camps de conreu. De dia reposa amagat entre la vegetació o es banya en llocs fangosos. De nit surt a buscar menjar i es mou per àmplies zones de territori.

El senglar a Catalunya

Fa anys, les poblacions de senglars eren molt reduïdes al nostre territori i trobar-ne exemplars era difícil. La caça era una font d’aliment per a la població i servia per poder portar un plat a taula. A can Cama de Sant Joan de Palamós ho sabien bé i els germans Andreu i Josep, *Pitu*, Cama a principis del segle XX (abans de la Guerra Civil), una vegada van ser capaços de seguir el rastre d’un porc senglar des de Vall-llobrega fins gairebé arribar al santuari de la Mare de Déu dels Àngels (Sant Martí Vell) on el van matar. Un cop mort van tornar a casa amb el porc mostrant-lo com un gran trofeu. I no us penseu que portaven un calçat com el que coneixem ara: unes espadenyes de betes i anar marxant.

Actualment les poblacions de senglar es caracteritzen per una alta proporció d’individus joves, conseqüència de la seva elevada taxa reproductora, superior a la resta d’ungulats europeus, i una proporció entre mascles i femelles habitualment equilibrada. El principal factor de mortalitat del senglar és la caça. Actualment no trobem cap depredador natural capaç de controlar les poblacions de senglar al nostre territori. El llop és el principal depredador de l’espècie en bona part de la seva distribució natural, excepte a l’Extrem Orient

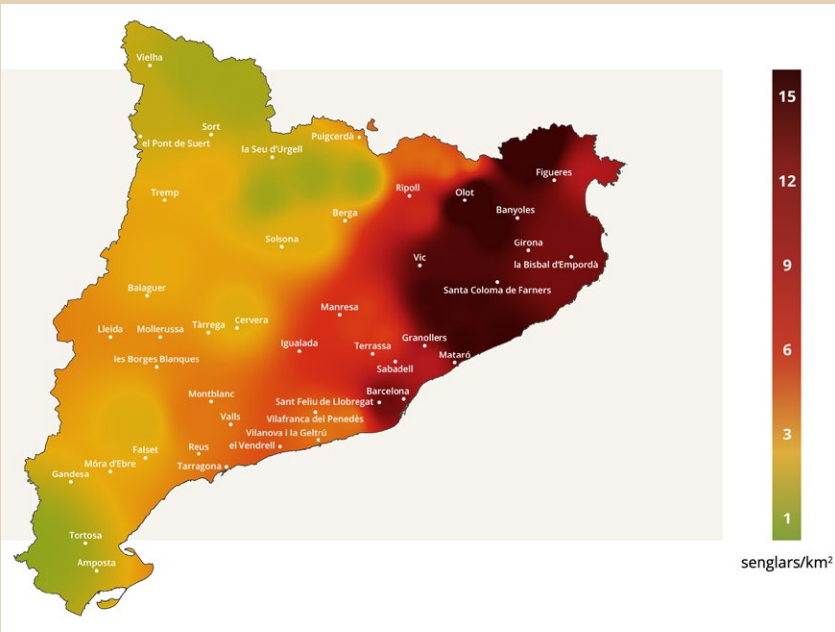

Pitu i Andreu Cama

i les illes de Sonda Menor (Indonèsia) on és substituït pel tigre i el drac de Komodo, respectivament. A Catalunya, el llop es troba en expansió, però manté encara una població molt baixa.

Aquesta alta densitat del senglar causa danys als conreus i té efectes negatius en la conservació de la biodiversitat per consum d’espècies animals o plantes amenaçades. El senglar, com a omnívor oportunista, afecta un espectre molt ampli d’espècies i té efectes notables en els ecosistemes. Però també actua com a dispersor de diàspores de plantes i fongs. Malauradament, des de fa temps té un paper important en els accidents de trànsit. Tot plegat genera importants impactes econòmics i socials. L’entrada de senglars en zones urbanes cada vegada és més freqüent. Hi arriben cercant aliment que obtenen en contenidors de deixalles, colònies de gats o punts d’alimentació que aporten els mateixos veïns. Això provoca que els senglars s’habituin a aquestes zones i que provoquin conflictes, com ara desperfectes en mobiliari urbà i zones enjardinades, o riscos directes per atacs a persones. Donar menjar als senglars està prohibit.

L’alta concentració de senglars afavoreix la transmissió de malalties i la disseminació de patògens, alguns dels quals poden afectar els humans o el bestiar, generant importants pèrdues econòmiques. És el cas de la pesta porcina africana (PPA) una malaltia causada per un virus que afecta el senglar, però també el porc domèstic. Tampoc podem oblidar la triquinosi, malaltia causada per les larves del cuc intestinal *Trichinella spp.*, que migren i s’encapsulen a la musculatura. Normalment els casos de triquinosi tenen l’origen en el consum de carn de porc senglar o de productes elaborats amb aquesta carn.

Densitat del senglar interpolada dels anys 2021-2022. Foto: <https://senglar.cat>

Per aquesta raó es planteja la necessitat d’aplicar estratègies de control que combinin l’augment de captures amb la reducció de la seva productivitat (difícilant l’accés als conreus o utilitzant tècniques d’immunoconcepció, tot i que el seu efecte a nivell demogràfic seria limitat i la tècnica presenta dificultats per a la seva aplicació a gran escala). Mentrestant, algunes mesures aplicables per reduir els conflictes causats pel senglar serien: tancaments perimetrals, reforços per a tanques ja existents, tancats elèctrics, dispositius dissuasius olfactoris, dispositius acústics, adaptació de mobiliari urbà, normativa i sensibilització ciutadana... A Biscaia fa temps que s’utilitza l’orina del llop com a repel·lent de senglars, i sembla que funciona.

Programa de seguiment a Catalunya

El seguiment del senglar es porta a terme des de l’any 1998 en 22 observatoris, distribuïts per les diferents regions biogeogràfiques de Catalunya. Permet

conèixer la densitat i les tendències poblacionals del senglar i és clau per a la bona gestió de l’espècie.

El seguiment de senglar està impulsat per la Generalitat de Catalunya i la Diputació de Barcelona i compta amb la col·laboració de tècnics i colles de caçadors d’arreu del país. La base de dades del Programa inclou registres d’unes 85.500 batudes i de 189.300 senglars caçats, i és una de les més completes d’Europa.

En aquests observatoris es recopila informació de cadascuna de les batudes de caça del senglar: el lloc, els senglars observats i els caçats. La informació obtinguda permet incloure-la a una base de dades que s’analitza mitjançant un programari amb el qual s’elaboren també els informes anuals de seguiment.

Així doncs, el repte que tenim per davant és assolir un nombre de senglars estable i compatible amb la conservació d’altres espècies dels nostres ecosistemes i amb les activitats humanes.

PINTURES
PARAMENT
MOBLE
BRICOLATGE

FERRETERIA
JARDINERIA
JARDÍ

Tel. 972 30 09 54
c/ Torres Jonama, 42 - 17200 Palafrugell
www.ferreteriaespada.com

Carrer Torroella, 116 C
17200 - Palafrugell
Telèfon 972 30 51 54
promediter@promediter.com

Un munt d'activitats per connectar amb la natura i la cultura

Accedeix a la programació fins al desembre del 2022:

CATALÀ

CASTELLANO

ENGLISH

fundacionlacaixa.org/ca/jardins-cap-roig-natura-art-cultura

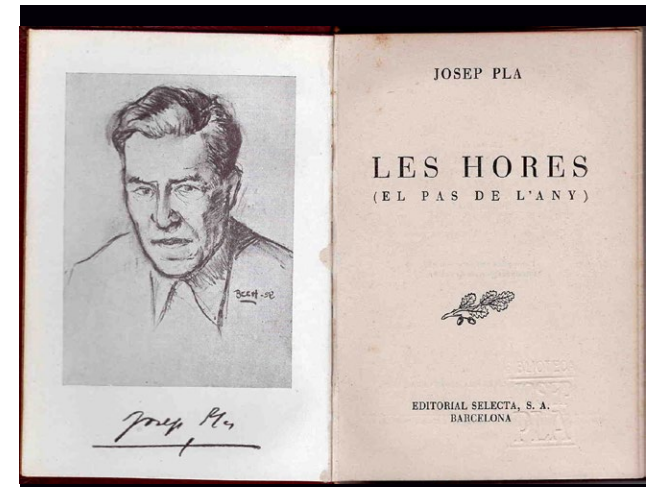
Jardins de
Cap Roig

ELS DESASTRES METEOROLÒGICS DELS EQUINOCCIS

Fundació Josep Pla

El sol, en la seva marxa (aparent) sobre el camí de l'eclíptica, travessa un dels punts equinoccials quan té una declinació nul·la, és a dir, quan l'eclíptica del sol coincideix, en el moviment diürn aparent, amb l'equador terrestre. Aquesta inexorabilitat es produeix dues vegades l'any: el 21 de març, quan l'eclíptica talla l'equador de nord a sud, o sia quan el sol passa de tenir declinació nord a tenir-la sud, i el 23 de setembre, que es produeix l'inexorable moviment de signe contrari: llavors l'eclíptica del sol talla l'equador de sud a nord. Són els dos punts equinoccials de l'any, i en els dies esmentats la claror i la foscor s'equilibren: el nombre de les seves hores nocturnes és igual al de les seves hores diürnes. El sol hi surt a les sis del matí i s'hi pon a les sis del vespre; hi ha, doncs, dotze hores de llum i dotze hores de fosca.

En el llenguatge vulgar, la paraula «equinocci» té un sentit completament distint. Quan els vells navegants afirmaven que havien passat un equinocci volien donar entenent els sofriments i els perills que els temporals, els tràmpols de vent i la naturalesa desfermada els havien infligit. La noció del fenomen astronòmic —tot i ésser-ne la causa— desapareixia totalment i apareixien, en canvi, darrera la paraula, unes escenes terrorífiques sobre un fons de llum lívida d'ex-vot. Dels navegants, aquesta significació d'equinocci com a dificultat, com a possible catàstrofe, passà a la generalitat de la ciutadania, i així un dia un comerciant em digué, per donar-me a entendre les dificultats econòmiques en què es trobava:

Josep Pla. *Les hores*. Barcelona: Ed. Selecta, 1953.

- Estic passant un equinocci terrible.

No falla gairebé mai: quan la inclinació de l'eix de la terra coincideix —per unes hores, per uns moments— amb l'eclíptica del sol, o sia quan l'any passa pels dos moments equinoccials, la catàstrofe meteorològica sol ésser indefectible. És clar que la tempestat, o el tràmpol, no coincideix necessàriament amb el fenomen astronòmic estricte; de vegades es produeix uns quants dies abans; altres vegades, uns quants dies després.

Josep Pla. *Les hores*, OC XX, 121-122

Nadal a la Fundació Josep Pla

- . Pessebre elaborat per Lluís Brias dedicat a la Casa de Colònies de Puigpardines, a la Garrotxa.**
- . Portes Obertes**
Dimarts 27, dimecres 28, dijous 29 i divendres 30 de desembre de 2022, de 9 a 14 i de 16 a 18.30 h
- . I ara, on he d'anar?**
Activitat familiar (6-12 anys)
Dijous 29 de desembre de 2022, a les 12 h. Cal reserva
- . Taller-visita guiada**
"Selfies i tuits amb estil. Joan Fuster i Josep Pla"
Dissabte 7 de gener de 2023, a les 12 h. Cal reserva

Reserves: <http://www.fundaciojoseppla.cat/agenda>

El mural de reivindicació de la dona, impulsat per l'Associació Sociocultural Mont-ras al cor fou realitzat per la ninotaire Anna Grimal i finançat amb les aportacions de veïns de Mont-ras i rodalies, el novembre de 2021.

HISTÒRIES D'AQUÍ I D'ALLÀ

Alta Baviera, Barcelona, Baix-Empordà (1849-2022)

Isabel Corominola Juscafresa

El poble de Prem am Lech. Foto: <https://de.wikipedia.org/wiki/Prem>

Ras i curt, així sona Prem, nom d'un poblet de la Baviera prealpina. Aquesta petita població de 900 habitants es troba a la riba del Lech, un nom també breu per a un riu de 264 km d'aigües cabaloses que baixa des del Tirol per a vessar-les al Danubi. També monosíl·lab és el cognom d'una família de raiers, els Petz, que vivien a Prem a principis del segle XX, i tenien un negoci de navegació amb troncs a la conca del gran riu.

Considerats uns grans mestres de la construcció de rais, els Petz van ser escollits per dur a terme la exhibició d'amarinar dos rais davant el rei Ludwig III, últim rei de Baviera, durant una visita del monarca a aquesta zona fluvial; era el vuit de juny de 1914, una foto en va deixar testimoniatge. S'hi pot veure en Franz Petz capitanejant un rai i el seu fill Konrad al mig entre dos companys raiers. Tots encarats cap a la riba honorant el rei amb el domini d'un ofici de vigència secular, però que, a principi del segle XX, amb l'impuls del transport per carretera començava anar en declivi. Un altre fill, en Karl, menava l'altre rai.

Nosaltres, però, som a Mont-ras, una tarda d'abril del 2022, en un corriol bosquetà que voreja el Torrentbó. Anem cap a l'església vella de Sant Mateu, de Vall-llobrega, fent drecera pel torrent més notori de Mont-ras. Tot xino-xano, anem xerrant. La Marta Sandiumenge ha començat aquest relat que ens ha dut a terres germàniques. Avui, la Marta, barcelonina d'ascendència bavaresa per branca materna i amb residència a Begur,

ve per primer cop en aquest safari domèstic que solem fer les tardes de cap de setmana. Sortim del *Camp*, nom familiar de can Cornell, del vell barri de Molines (ara, de la Ginesta). No solem fallar a la convocatòria setmanal de la mestressa d'aquest mas, la M. Teresa (*Tresa*) Mascoso Isern. Tant la *Tresa*, neta dels Isern de can Cremany i besneta de can Torroella, de Fitor, com la Mercè Grañén Bosch, amb orígens mont-rasencs per branca materna, i com jo mateixa, també amb vincles al veïnat de Canyelles, compartim l'afició silvestre de recórrer vells camins d'aquest municipi i de les seves rodalies.

La Marta ens diu que ha fet arrels al Baix Empordà. D'ençà que tenia quinze anys hi té el cor i un espai per recalar-hi. Des de finals dels anys 60, la família Sandiumenge s'ha fidelitzat a Begur, fins al punt que en aquest municipi és on s'ha casat la Nina, la seva filla, i també on han nascut i on viuen els seus tres néts, la Júlia, l'Edu i l'Andreu. El fort vincle amb Begur, que sempre va compartir amb el seu marit, el reconegut arquitecte Eduard Calafell Lafuente (1950-2021), la va empènyer juntament amb els fills, a organitzar, el mes de març passat, una exposició d'aquarel·les de tema floral, estil pictòric que cultivava per afició el seu marit. La Sala d'Exposicions de Begur va ser el lloc escollit, amb la col·laboració de la Diputació de Girona i de l'Ajuntament de Begur. La finalitat era recaptar donatius a canvi de les aquarel·les d'Eduard Calafell. El fons anava a benefici de la Fundació Josep Carreras, desti-

La Mercè Grañén, la Isabel Corominola, la Marta Sandiumenge i la Ma.Teresa Mascoso. Can Cornell, Mont-ras, 2022. Foto: Xavier Grañén

nat a projectes d'investigació de la leucèmia, malaltia que va patir amb trist desenllaç el seu marit.

Camí de Vall-llobrega, la Marta ens amenitza el primer tram de la caminada remuntant la vella història del seu besavi, el raier Franz Petz (1849-1926) casat amb la Whilhelmina Ruf (1847-1934), una noia també bavaresa, filla de mare soltera, amb un entrellat de vivències força novel·lesques a la seva família.

La mare soltera es deia Katharina Ruf i era molt jove quan va entrar de majordoma a la rectoria d'un jove mossèn, el *Pfarrer* (pare) Konrad Albrecht, de trenta-cinc anys. Com diu una coneguda frase: "L'esperit és prompte, però la carn és feble." La Katharina va quedar embarassada del mossèn. A partir d'aquí, el vincle amb el capellà es va acabar. El *Pfarrer* Albrecht va continuar la vida pastoral, fins al 1888, any en què va morir al poble de Prem, als 76 anys. D'aquella atípic relació havia nascut una nena que va dur el cognom de la mare. Aquella nena va ser la Whilhelmina Ruf, besàvia de la Marta Sandiumenge.

Amb els peus en camí terral i amb el cap absortet a Baviera, passem per cal Maneio i per can Tantira, els primer masos de Vall-llobrega, termenals amb el municipi de Mont-ras. Fem una aturada a la riba del

torrent d'en Roquer, de Vall-llobrega. Hem vist un parell d'alzines embolicades per l'heura. La *Tresa* treu les eines de la motxilla, una petita serra de mà i un podall (*podai*). La Marta no es fa pregar: serra en mà, fent torns amb les companyes, acaba alliberant els arbres del seu ofec mortal. Reprenem el camí que ens duu fins a can Gafarot, a les portes del Raval de Dalt, de Vall-llobrega, mentre escoltem la segona part de la història de la família Petz.

En Franz i la Whilhelmina van tenir nou fills. Quatre nois i cinc noies. No tots van sobreviure. Ja hem conegut dos dels nois, en Konrad i en Karl, quan honoren el rei. Els Petz eren gent amb possibilitats, procuraren donar estudis superiors, tant als nois com a les noies, i complementar la seva formació amb activitats artístiques i culturals. Però no sempre els propòsits flueixen cap on es voldria. Una de les noies, l'Otilie, es va enamorar del cavallerís dels Petz, circumstància que disgustava els pares. La història es repetia: com havia succeït molts anys enrere amb l'àvia Katharina, l'Otilie va tenir un fill de soltera. Era una situació no desitjada per la família Petz, que aspirava a fer-se amb gent de pro. Finalment, amb la perseverança de la relació i l'arribada d'un segon fill, els pares van consentir el matrimoni de l'Otilie amb el noi de les quadres.

IMPACTA ELS TEUS CLIENTS

AROMATITZA EL TEU NEGOCI AMB
ELS SISTEMES EXCLUSIUS DE T&A

FRAGÀNCIES DE LA
QUALITAT MÉS
ALTA, AROMES
EXCLUSIUS

SISTEMES DE
DIFUSIÓ
PROFESSIONAL

DIFERENTS
CARTES
D'AROMES

www.marketingolfativogirona.com
Més informació: 621 21 28 25

En Franz Petz (besavi de la Marta Sandiumenge) al centre de la foto, amb bigoti i el barret de costat. El segon per l'esquerra, dret, és l'Onkel (tio) Karl i el tercer per la dreta, també dempeus, és l'Onkel Konrad. Colla de cacera de Prem, Alta Baviera. Foto: col·l. Inge Kosch.

Abans de continuar la història, no em puc estar de comparar certes afinitats d'aquest relat amb la famosa novel·la de Stendhal *Le Rouge et le Noir* (*El roig i el negre*) (1830), on el protagonista, Julien Sorel, és fill d'un serrador, amo d'una molina hidràulica propulsada pel corrent fluvial del riu Doubs, en el poble francès de Verrières, a tocar de la frontera suïssa. El noi, que té inquietuds culturals, refusa l'ofici de serrador de troncs i per mediació del capellà del poble, que li ha procurat una bona formació en història i religió, és contractat per donar classes als fills de l'alcalde, un empresari burgès amb poderoses influències. A partir d'aquí, Julien va ascendint en l'escala social i protagonitza un reguitzell d'aventures faldilleres; amb la burgesia, les altes esferes franceses i amb el clero pel mig, on no falta un embaràs no acceptat pels progenitors de la noia.

I en aquest punt del relat, nosaltres ja hem arribat a l'església vella de Sant Mateu, ens asseiem en un dels bancs de pedra que l'Ajuntament de Vall-llobrega

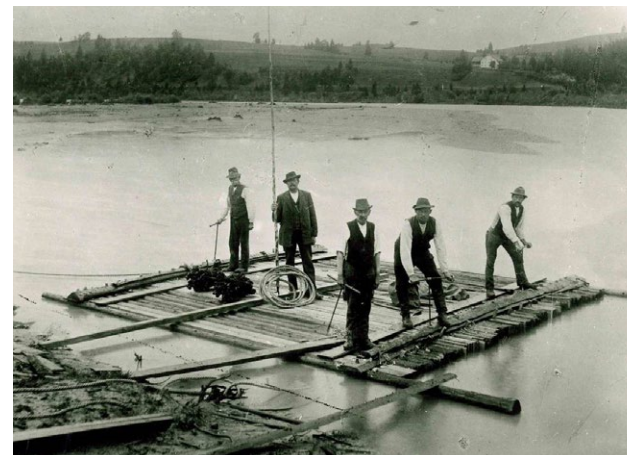
ha col·locat en aquest paratge i, al nostre torn, expliquem a la Marta unes històries anecdòtiques ocorregudes en aquest lloc.

La primera és una llegenda molt antiga, secular, que va de la cabra blanca o isard que va aparèixer davant la porta de l'església de Sant Mateu. La seva presència va distreure els feligresos que oïen missa. Tothom va sortir a fora per veure aquell animaló, el capellà també, i en aquell precís instant, quan l'església havia quedat buida, la volta del sostre s'esfondrava. La cabra els va salvar a tots de morir esclafats. Fins fa poques dècades, una cabra figurava entre les icones del vell escut del municipi.

La segona història l'explicava Miquel Torroella i Plaja, besavi de la *Tresa*, escriptor nascut a can Torroella, una de les cases pairals més importants de Fitor. Miquel Torroella deixà escrit en el seu llibre *Quèntos que són històries* (Fitor, 1905), l'anècdota que

titula "Un sach de cols" que va del robatori de cols de l'hort del rector de la vella església de Vall-llobrega. El pare de Miquel Torroella i el seu guardabosc, en Muratalla, van presenciar aquell intent de furt, un capvespre quan es trobaven a la costa dels Frares, una dreuera molt freqüentada en aquella època per a anar de Fitor a Palamós, situada al vessant de migdia del puig Blanc. Segons Torroella: "Es conegut pel *lo corriol de la costa dels frares* perquè diu la tradició que tots los frares que anaven a fer la plega per los pobles de Vall-llobrega, Sant Joan, Palamós, San Antoni y altres, y passavan..."

D'allà dalt estant, en Torroella i en Muratalla van divisar la llum d'un fanal parpellejant al mig de l'hort. Sospitant que es tractava del lladre que en els darrers dies portava pel camí de l'amargura el rector, en Muratalla va engegar un tir adreçat al fanal. Era massa fosc per a veure'n les conseqüències i no van gosar baixar-hi. L'endemà, de bon matí, van anar a l'hort. Així ho relata Miquel Torroella: "...Y no trobaren res mes que un fanal romput ab dos trossos que's coneixia havia sigut romput per una bala, y un sach mitj de caps d'ulls de cols, que sapigueren y deyan de qui era y que jo no dich per alló de que: *se pot dir lo pecat pero no lo pecador.*"

Exhibició de raiers davant el rei Ludwig III. En Franz Petz, al centre, amb un pal a la mà. El seu fill, en Karl, a davant entre dos companys. Lechbruck, 8-6-1914. Foto: <https://www.all-in.de>

Al centre veiem en Franz Petz aguantant un tauló i, a l'extrem esquerre de la imatge, amb bigoti, el seu fill gran, en Karl. Són davant la serradora de Prem, Alta Baviera. Foto: col·l. Inge Kosch.

L'última anècdota és més recent, va ocórrer pocs anys abans que es rehabilités l'església com a local social, el 2019. Me la va explicar la Maria Pi Peix, octogenària, que ha residit tota la vida al raval de Dalt. Cada any, pel mes de febrer, se sol celebrar un aplec a l'entorn de l'església vella. A primera hora es fa una missa. Aleshores, l'església estava encara en condicions precàries, sense sostre, ni altar ni cap element litúrgic disponible. Mossèn Plaja, rector de Vall-llobrega, portava una taula plegable que feia la funció d'altar, i també els estris que calien per celebrar-hi missa. Just abans de començar, el rector es va adonar que no havia agafat les hòsties. Un jove veí que havia pujat en moto va ser l'encarregat d'anar-les a buscar a l'església nova, de Sant Mateu, al raval de Baix. El noi va ser incapaç de trobar-les. Va ser llavors, que mossèn Plaja va haver de recórrer a la improvisació.

Va demanar entre la concurrència si algú podia deixar-li una llesca de pa de quilo. La Maria Pi encara riu quan rememora la situació còmica que van presenciar: "Mossèn Plaja darrere la taula plegable consagrant i alçant la llesca de pa, a cel obert, i els parroquians aguantant-nos el riure per sota el nas."

TECOMAC

VENDA, REPARACIÓ I LLOGUER DE MAQUINÀRIA

JARDINERIA, FORESTAL I DE L'HORTA

☎ 972 307 803 - 629 757 580
 📍 C/ Sant Pere, 57 - Palafrugell
 ✉ info@tecomac.cat

🌐 tecomac.cat
 📷 @tecomac.cat

HONDA

ECHO

OREGON

SNAPPER

FISKARS

Bugaderia
Mont-ras

TINTORERIA I WET CLEANING

MARIA CINTA CUGAT
 Travessia de la Riera, 1 - MONT-RAS
 Tel. 972 30 36 26 - Mòbil. 696 340 060

dISTRONIC

Llavia i Serra 26 Tel. 972611260
 17200 Palafrugell
www.distrionic.tv
distrionic@distrionic.tv

td
td

PARTNER
KNX

Després d'aquesta divertida dispersió, refem el camí de tornada cap a Mont-ras. La contalla de la Marta va resultant cada cop més interessant.

Tenim l'Otilie, una de les filles de la Whilhelmina i del raier Franz Petz, casada amb el cavallerís. Una altra de les filles, la Theresa, va fer un viatge a Itàlia vinculat amb els estudis. Atreta per aquest país mediterrani, la Theresa va decidir quedar-se per sempre més a Torí. Va fer de professora d'alemany als enginyers de la Fiat. I hi va morir als cent anys.

Una de les filles de l'Otilie, l'Angela, també va tenir inquietuds viatgeres. Va venir a Barcelona, on encara ara viu als seus noranta anys. Per la seva qualitat de dominar la llengua alemanya, l'Angela va fer d'institutriu de la mainada dels Loewe, la important família d'empresaris alemanys establerts primerament a Madrid a finals del segle XIX, i posteriorment, des de principis del segle XX, també a la capital catalana. Aquí fem un punt i seguit i deixem que Mont-ras tregui el nas en aquesta història. Un mas del barri de Canyelles, can Mont, va ser el lloc escollit, durant algunes dècades i fins fa ben poc, com a segona residència per la branca barcelonina de la família Loewe. Germán Loewe, a més de comprar aquesta finca de Mont-ras, va ser president del Club Tennis Llafranc, entre 1978 i 1986. Durant la seva presidència es va inaugurar la pista poliesportiva d'aquest club.

La Mina Petz, (1884-1977), una altra de les filles d'en Franz i la Whilhelmina, va anar a París, on va fer d'institutriu "*chez le marquis de Lépinay*", segons ens explica la Marta. A principis del segle XX, la Mina es va desplaçar a Barcelona, per fer també d'institutriu en una reconeguda família aristocràtica, els De Dalmases-Villavecchia. El nen que guardava la Mina, en Ramon de Dalmases, anys després seria advocat i un gran bibliòfil, a més d'ostentar el títol de marquès de Mura, títol rehabilitat pel rei Alfons XIII, en favor seu, l'any 1930. El pare, Lluís de Dalmases i Olivart, també advocat, va ser president de la Caixa d'Estalvis i Mont de Pietat (1928-1937) i era cavaller del Reial

Casament Josep Ortiz-Guillermína Petz. A l'esquerra dels nús veiem la Tante (tia) Otilie i el seu germà, Konrad. A la dreta l'Onkel Karl i la Tante Therese. Davant d'ells la Tante Röschen, dona de l'Onkel Franz (que no és en aquesta foto). Els dos nens són nebots de la núvia. Barcelona, 1905. Foto: col·l. Inge Kosch.

Cos de la Noblesa de Catalunya. La mare era Isabel Villavecchia i Rabassa, també de branca aristocràtica, amb finca familiar d'estiueig a Sant Hilari de Sacalm; es tracta del castell-torre Villavecchia o Torre San Miquel, construïda el 1894 segons un projecte de l'arquitecte Enric Sagnier Villavecchia, i que fou declarada Bé Cultural d'Interès Nacional, l'any 1988.

D'aquella època, ens imaginem l'estampa modernista que ens descriu la Marta Sandiumenge de la seva àvia, la Mina: "Un solter barceloní d'edat madura quedà seduït per la Mina, aquella jove mainadera d'aire estranger amb qui solia creuar-se pel passeig de Gràcia. Intrigat, la va seguir discretament. La casualitat li anava de cara, la noia entrà en una casa coneguda. La família De Dalmases eren bons amics seus i amb molt bona predisposició li van presentar la Mina. Tot plegat va tenir un desenllaç ben romàntic. Aquell primer cop d'ull va fructificar i va acabar en casament. El punt anecdòtic sorgia quan la Mina pronunciava el seu nom a les noves relacions catalanes: "Em dic Guillermína Petz", llavors apareixia en els nous coneguts un somriure sorneguer que la cohibia."

Ortiz & Cussó, els pianos que encisaren mig món

"El marit de la Mina Petz era Josep Ortiz Robert (1868-1946), el meu avi", ens diu la Marta. "L'avi Josep era un pròsper fabricant de pianos, cofundador amb Jaume Cussó, de la reconeguda empresa Ortiz & Cussó, creada el 1898, i que amb pocs anys esdevingué una marca d'èxit. Els tallers i oficines ocupaven diversos edificis del carrer Ramalleres, en els números 19, 21, 23 i 25, a tocar la Rambla de Canaletes. L'any 1904, degut a la gran expansió a Europa i Llatinoamèrica, el nom es convertí en Ortiz & Cussó SFHA (*Sociedad Franco Hispano Americana*)". Amb l'exportació, sobretot a l'Argentina, van assolir una producció de més de mil pianos l'any. Cal remarcar que el conservatori de Buenos Aires va proveir-se d'aquesta marca per a les seves aules.

El prestigi era a tots nivells: "Al compositor Enric Granados, en la majoria de concerts li agradava tocar en un Ortiz & Cussó, és el tipus de piano que apareix més vegades en la seva biografia... A la ciutat del Túria, on va anar moltes vegades durant la seva vida, utilitzant en ocasions pianos transportats expressament des de Barcelona per als seus concerts, el piano escollit era el gran cua Ortiz & Cussó...". (1)

També es poden trobar a Internet un reguitzell d'excel·lents referències. L'any 1905, el llavors jove compositor Manuel de Falla (1876-1946) va guanyar el concurs nacional Ortiz & Cussó. A Sant Feliu de Guíxols, el reconegut compositor Juli Garreta va obtenir la representació d'aquesta marca. En el Museu del Modernisme, de Barcelona, s'hi exhibeix un piano Ortiz & Cussó del 1906, amb un rellevant treball d'ebenisteria. La marca Ortiz & Cussó va guanyar diversos premis en exposicions universals, destaquen la de Milà, el 1906, on va guanyar el primer premi, i la de Brussel·les el 1910. A partir de l'any 1912, l'empresa va disposar d'un auditori propi, al carrer de la Canuda, 31, de Barcelona, en el vell Teatre de la Canuda que posteriorment es convertiria en la Sala Mozart; malauradament l'edifici fou enderrocat el novembre de 2003.

Piano Ortiz-Cussó 1906 exposat al Museu del Modernisme de Barcelona

En el diari *El Noticiero Universal*, el 1909 s'hi podia llegir: "La fábrica española que produce los mejores pianos de cola y los vende en mayor número es la Franco-Hispano-Americana, debido á que la marca Ortiz & Cussó S.F.H.A. representa calidad."

Los modelos C y D, media cola reducida y cuarto de cola, respectivamente, son dos maravillas en perfección y precio de compra de imposible competencia por marcas extranjeras de primera categoría. Malats, Granados, Calado, Vidiella, Del Ponte, Tragó, Mugellini, Albéniz, Risler, Pugno, Saint-Saëns, Wanda Landowska, Lamond, Bossi, Fauré, Margarita Long y otras muchas celebridades pianistas, atestiguan las altas cualidades de los pianos Ortiz & Cussó S. F. H. A." (2)

Tenim una referència de l'any 1904 del preu de venda i lloguer d'un piano Ortiz & Cussó, sense especificar el model, en el llegat Vidal-Capmany, format per l'arxiu i el fons bibliogràfic de Jaume Vidal

Camí del Mas Resplandis, 7 - Polígon Industrial Riera d'Esclanyà
17213 Esclanyà (Girona)

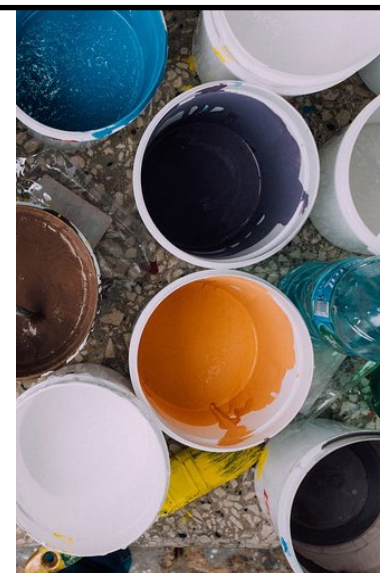
T. 972 61 24 26 - F. 972 61 24 62
comercial@jabonester.net

Narcís Gaviña
PINTURES

Mòbil 609 41 51 01
C/ Pujada Cucala, 22
17253 MONT-RAS

CERÀMIQUES

Crta. Palamós a la Bisbal C-31 Km.330 17253 MONT-RAS
telf i fax 972302571 email ceramiqueslaciutadella@gmail.com

Alcover i Maria Aurèlia Capmany Farnés, cedit l’any 1991 al Centre de Recursos per a l’Aprentatge i la Investigació (CRAI), de la URV: “Contracte de lloguer d’un piano per part de Sebastià Farnés a Ortiz & Cussó, fabricants de pianos. El piano costa 950 pessetes i el lloguer 20 pessetes + 30 pessetes del dret a compra. El contracte data del dia 1 de novembre de 1904 i dura fins l’1 de maig de 1905”. (3)

Cartell publicitari de Pianos Ortiz-Cussó

En pocs anys, en Josep Ortiz i la Mina Petz van tenir quatre filles (*Carmen, Pilar, Mercedes i Angelita*). Només faltava la mare de la Marta, també de nom Guillermina, de sobrenom Mädi, que naixeria uns anys més tard després d’un seguit de circumstàncies. L’any 1916, es va desencadenar una crisi entre els dos socis que es resolgué amb la dissolució de la societat. Cadascú va tirar pel seu compte. El soci, Jaume Cussó, va rebatejar l’empresa com a Cussó SFHA; mentre que Josep Ortiz creà el seu propi taller: Pianos Ortiz Robert, ubicat al carrer de la Providència, al barri de Gràcia. Amb la dedicació centrada en la fabricació de qualitat i a menor escala, Josep Ortiz desatenia la part promocional i administrativa, que en l’antiga societat anava a càrrec del soci. El negoci se’n va ressentir i de rebot l’economia familiar. El matrimoni va entrar en hores baixes i la Mina va decidir anar-se’n una temporada a Alemanya, a Prem, amb les quatre filles.

L’any 1922 va ser l’any del retrobament familiar. Josep Ortiz tenia bones perspectives i va demanar a la Mina que tornés. Havia trobat una caseta amb jardí i tot prometia anar millor. La Mina i les filles van tornar a Barcelona amb la sorpresa que la caseta era una planta baixa senzilla, ben lluny del que ella havia esperat. Fos com fos, el retrobament va donar el seu fruit. Una nena, la cinquena filla del matrimoni, Mädi Ortiz Petz, nascuda el 1923, i que anys després seria la mare de la Marta.

Les vicissituds del matrimoni no acaben aquí. El juliol de 1936 esclata la Guerra Civil i en Josep Ortiz i la Mina decideixen exiliar la filla petita, la Mädi. El matrimoni es quedarà a Barcelona amb només dues filles, la Pilar i l’*Angelita*. La mare de la Marta, la Mädi, tenia aleshores 13 anys, recordava com la van exiliar amb dos nebots de cinc i tres anys, fills de la *Carmen*. La *Carmen* i la *Mercedes* ja eren a Alemanya per preparar l’arribada dels petits refugiats, que foren embarcats al port de Barcelona amb un cartell penjat al coll amb el nom de la destinació. El vaixell els duria a Marsella. D’allà, seguirien el viatge per terra fins a Alemanya. Seguir perquè eren un grupet nombrós, perquè els avis eren ja grans o per alguna desavinença, la qüestió és que no es van allotjar a Prem sinó que foren acollits força més lluny, al poble de Mehlen, situat al centre d’Alemanya.

Poc abans d’acabar la guerra van ser repatriats a Espanya. La seva procedència alemanya els va condicionar a no poder tornar a la Catalunya republicana, llavors totalment aïllada. Havien embarcat a Hamburg fins a Portugal. D’allà les van dur a la zona nacional. La primera estada a Espanya va ser a Ciudad Rodrigo, d’on la Mädi conservava un record horrible. Després les van traslladar a Sevilla fins a l’acabament de la guerra.

Immerses en aquests passatges de guerra, fem la tornada des de Vall-llobrega fins a Mont-ras enmig del vell corriol bosquetà. Volem ensenyar a la Marta que allà a prop, ofegat de bardisses, hi ha un romanent del temps de guerra. Posem a prova el seu esperit per emboscar-se en ple paratge de Torrentbó. Deixem el corriol i baixem a la profunda llera del torrent. Els marges són alts i de terra argilosa, just on s’ubica l’imperceptible catau que va excavar la família Regualta, de can Turró, durant la Guerra Civil. En Jaume Regualta em va donar les referències per ubicar-lo. No els va caldre refugiar-s’hi mai. Només hi anaren una nit pel caprici d’estrenar-lo. Ara necessitaríem desbrossadors professionals per alliberar-lo del mantell de brossa que l’abriga. Prometem a la Marta que un altre dia la convidarem a entrar a un altre catau, el refugi de ca l’Aragonès, del qual ja vam desentrellar la història a *La Torre Ferrera* núm. 18, i que encara es manté intacte torrent avall, vuitanta anys després de ser excavat.

Publicitat de pianos Ortiz-Cussó. Buenos Aires i Barcelona.

Tot té un final. El passeig d’avui s’acaba allà mateix on ha començat, a can Cornell, al barri de Molins. La vella història de la Marta acaba a Barcelona. Les germanes Ortiz Petz s’hi van criar. Durant l’Exposició Universal del 1929, la filla gran, la *Carmen* i també la petita Mädi, van tocar una pianola Ortiz Robert durant la visita del rei Alfons XIII. Del seu pare ha quedat una ressenya al *Diccionario Biográfico de la Música*, de J. Ricart Matas, Editorial Iberia S.A. (1956), que transcrivim: “Ortiz Robert, Josep. Un dels més prestigiosos fabri-

cants espanyols de pianos, la indústria dels quals li deu molt com a tècnic. Fundador de la firma Ortiz & Cussó el 1898, de notable expansió -pels seus pianos de cua i verticals, harmònics i automàtics -a Europa i Amèrica Llatina. Va néixer i morir a Barcelona”.

A principis dels 50, la filla petita, la Mädi, es casava a Barcelona amb Jordi Sandiumenge Turull. “La història dels meus avis paterns, els Sandiumenge Turull, també té molla. Un altre dia us l’explicaré.”, ens diu la Marta. Qui sap si estem covant una nova història per a *La Torre Ferrera*. Avui, com a *Les mil i una nits*, hem contat històries entrellaçades, històries dins d’altres històries i, volta que voltaràs, hem anat més lluny que mai. I de tot plegat: raiers, institutrius, aristòcrates, reis, capellans, pagesos, lladres, fabricants de pianos i quatre dones roda-soques d’aquí, n’hem fet un bell recull que es queda per sempre més a Mont-ras.

Consulta:

- (1) [https://www.mundoclasico.com/articulo/31403/46\]-Los-pianos-de-Granados](https://www.mundoclasico.com/articulo/31403/46]-Los-pianos-de-Granados)
- (2) <https://raco.cat/index.php/RecercaMusicologica/article/download/164520/216495/0>
- (3) https://urv.libguides.com/Llegat_Vidal_Capmany

Can Pantaleu

PRODUCTES ARTESANS i NUTRICIÓ ANIMAL

CERVESA ARTESANA

**FABRICACIÓ PRÒPIA
VENDA A L'AGROBOTIGA**

Avinguda Catalunya, 32
MONT-RAS (BAIX EMPORDÀ)
Tel. 618 97 76 97

D'ESCLANYÀ A REGENCÓS PEL CAMÍ VELL

Josep M. Farreró i Carolà

Regencós

Segons el canal de televisió CNN (emissora popular dels EEUU que emet notícies de manera ininterrompuda a nivell mundial), Regencós és un dels 15 pobles més bonics d'Europa.

Molt sovint no preuem el que tenim més a prop i anem a buscar l'excel·lència en països exòtics o molt allunyats de casa nostra, per sort, cada vegada es valora més la tranquil·litat, els llocs on no hi hagi pressa (espais *slow*), indrets on es respiri pau i silenci. Un silenci que a Regencós només és trencat pel toc de campanes que anuncia l'àngelus.

Regincós, que diem nosaltres, suposo perquè és més fàcil fonèticament, i que es troba a redós del vessant sud del cim de Quermany (221 m) deu reunir tots aquests atributs. Probablement també el fa atractiu el fet d'estar situat en un lloc a poca distància de pobles encantadors com Begur, Pals, Ullastret, Monells, Peratallada, i d'indrets com les cales de Tamariu, Llafranc i Calella de Palafrugell, així com de Palamós i la cosmopolita Platja d'Aro.

El seu terme municipal comprèn també el veïnat de Puigcalent, a 800 metres del poble al SE, constituït per un agrupament de 8 masies (dels segles XVII-XVIII) al cim d'un pujolet poc elevat, i el barri de l'Arrabassada, un conjunt de cases noves al costat de la carretera.

Els forns de terrisser (construcció i cuita de rajoles i teules) van tenir un gran auge des de finals del segle XIX fins a la meitat del segle XX. S'hi arribaren a aplegar uns 18 forns (empreses de tipus familiar). Actualment només queda en Joan Ferrer, que és l'últim rajoler que treballa de forma artesanal.

Iniciem la caminada a l'aparcament situat al costat del local social-centre cívic de la urbanització Font Martina d'Esclanyà. Seguim en direcció a la font Gran d'Esclanyà per la zona verda. Ara la font no raja, però als anys 70/80 hi havia moltíssima gent que hi anava per omplir garrafes i proveir-se d'aigua de boca.

Sobre la font s'observen fruits de fals miraguà (*Araujia sericifera*), planta ornamental perenne. A Catalunya és considerada planta invasora i està prohibit conrear-la i vendre-la, ja que és capaç d'ofegar arbres més alts fins que els mata per manca de llum. S'emparra fàcilment i creix silenciosament arran de terra. Emet un làtex molt irritant en contactar amb la pell o els ulls.

Font de la bomba

Passem per davant dels mas Domingo i continuem a l'esquerra pel camí del Pedregar per enfilar, tot seguit, amb el camí Vell de Regencós. Quan trobem el club d'Arquers d'Esclanyà, espai de tir amb arc en totes les seves modalitats, davant mateix se'ns mostren les restes esbudellades d'un antic forn de calç (paratge de la Calera). Justament al peu del camí hi havia fins no fa gaires anys una ginesta monumental. Algú excessivament diligent que volia fer neteja de l'entorn va tallar-la sense cap remordiment.

Durant el recorregut, i després del pont de la riera de Salt Ses Eugues passem per davant dels masos Barraquer, Mató, Andreu i del mas Bruguera. Segons el llibre *Memòria dels molins oblidats* de Carles Serra, a Regencós hi ha tot un reguitzell de restes de molins fariners que anys ha elaboraven farina per al consum humà i farinada per alimentar el bestiar.

Al mas Barraquer hi havia hagut una sinya per proveir d'aigua la propietat i al mas Mató, dos molins fariners i un d'oli. Al mas Andreu les moles volanderes són actualment elements ornamentals del jardí, mentre que el mas Bruguera havia disposat d'un molí fariner i d'un molí d'oli. En les dues dècades del segle XIX alguns molins generaven, fins i tot, electricitat, i el mas Andreu va tenir el privilegi d'abastir d'electricitat tot el poble de Regencós. Vet aquí perquè hi ha la riera anomenada dels Molins, ja que des del molí del mas Prats fins al molí d'en Coll n'hi havia tota una corrua.

Quan arribem a la carretera GI-653 cal estar molt alerta al creuar-la. Un cop creuada, passem pels carrers medievals del poble, visitem l'església dedicada a Sant Vicenç i ens arribem fins a la font de la Bomba, on per poar l'aigua cal accionar un volant metàl·lic. Aquesta bomba va ser feta per en Narcís Bofill (als Tallers Corredor de Palafrugell), pare de la Pilar Bofill Ribas. Val a dir que està molt ben arrangada i no deixa de ser un valor patrimonial del poble.

De tornada, ens enlluernen unes flors que han reeixit dins la cuneta. És la *Bidens aurea* que s'escampa amb molta facilitat perquè les seves llavors s'enganxen a la roba, als pèls o a les plomes i són transportades a nous hàbitats amb facilitat, per la qual cosa es considera invasora, tot i fer unes flors espectaculars.

A la malaurada ginesta de la Calera, in memoriam, li dediquem aquest senzill homenatge.

Salut i cames!!!

Ginesta arbòria a la Calera

LA GINESTA DE LA CALERA

Hem passat tot caminant pel costat de la Calera i una ginesta gegant ens ha corporat la carrera.

A la vista, disfressada fins que s'obre, poncellada tot eixida el mes de juny, quan la falç s'aferra al puny, milers d'espurnes groguenques es belluguen, temorenques.

Són les flors de la ginesta, papallones, van de festa totes grogues i oloroses donant nèctar, saboroses.

L'endemà a trenc d'albada l'hem trobada despullada. I la nostra enamorada? Jau reclosa, encistellada, recollida per mainada, doncs és Corpus, i a la plaça no hi ha festa més sagrada.

I com mana la tradició, a la tarda, processó. Trepitjada, esmicolada, per la gent, una munió. És desfeta, descarnada, ja mai més farà olor.

Ja ho diu la dita:
"De prop o de lluny
Corpus al juny"

**SERRALLERIA
ALSINA**

C/ Torres Jonama, 60 - 17253 MONT-RAS Tel / Fax: 972 30 29 96

DEIXA'T PORTAR!

TRANSPORT PUNTUAL, PORTA A PORTA, SENSE PREOCUPACIONS

Serveis personalitzats de qualitat, a preus assequibles, amb conductors professionals

TRASLLATS A / DES DE AEROPORTS, ESTACIONS DE TREN I PORTS
Et recollim puntualment al lloc indicat.

EMPRESES

Beneficia't de la nostra experiència logística perquè la organització de les teves reunions i esdeveniments sigui tot un èxit.

TURISME ACTIU

Especialistes en trasllats de golf, neu, ciclisme i senderisme. Tenim els recursos necessaris per el desplaçament tant de grups com individuals.

C/Lluís Companys, 4 - Local 1
17200 Palafrugell (Girona)
T +34 972 96 33 22

info@maypebus.com
www.maypebus.com

MAYPE

Lloguer de cotxes de luxe amb conductor a la COSTA BRAVA

TRASLLATS A / DES DE AEROPORTS, ESTACIONS I PORTS

DISPOSICIONS DE LA FLOTA EL TEMPS QUE NECESSITI

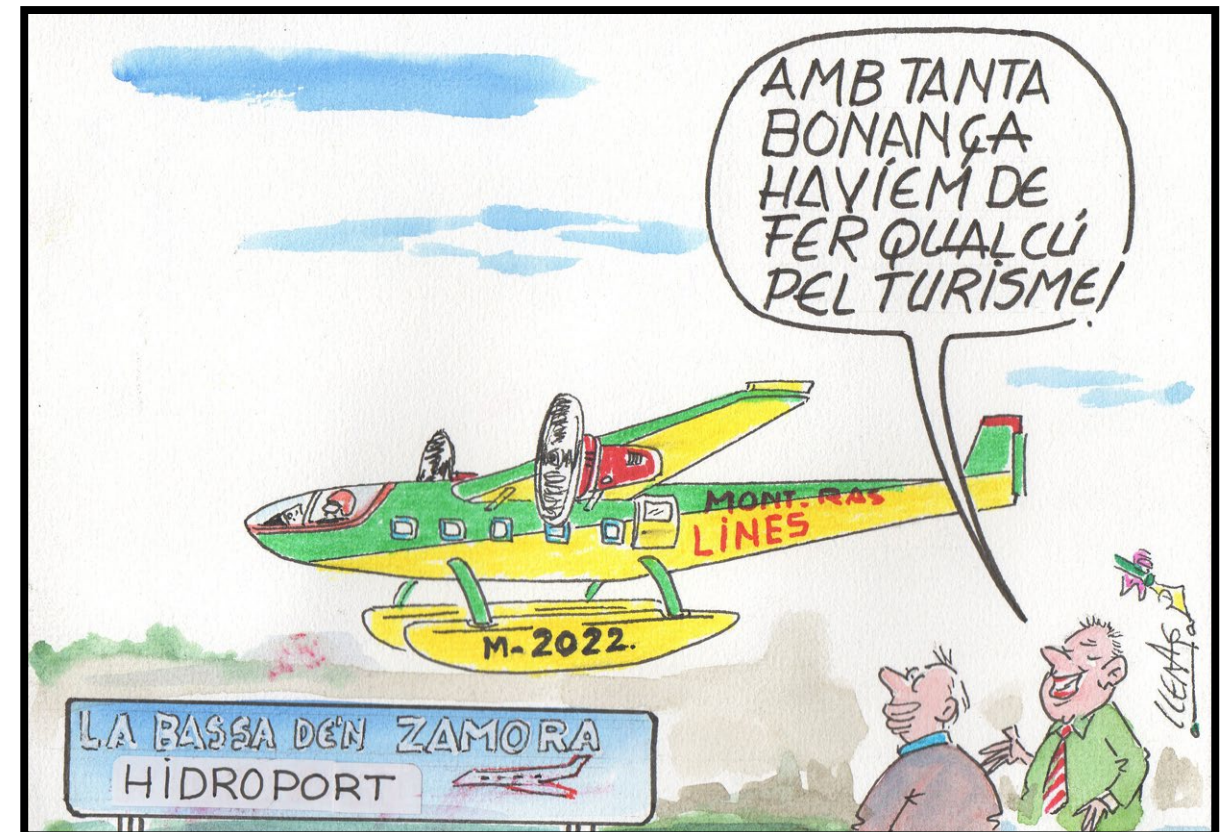
ASSESSORAMENT DE FORMA PERSONALITZADA PER EVENTS

COSTA BRAVA
LUXURYCARS

C/Lluís Companys, 4 - Local 1
17200 Palafrugell (Girona)
T +34 872 22 02 02
info@costabraluxurycars.com
www.costabraluxurycars.com

NINOTAIRES

REPARACIÓ INTEGRAL DE L'AUTOMÒBIL

Serveis:

Alarmes. Equips de música. Especialistes en aire condicionat. Diagnosi de frens/suspensions. Preparació de l'automòbil per passar les revisions de la ITV. Bobinatges. Injecció electrònica. Obtenció de tot tipus de peces de recanvi.

Lloguer:

Jardineria. Bombes. Construcció. Pintura. Compactació. Martells. Grups electrònics. Compressors. Metall. Neteja. Fusteria. Màquines.

VENDA DE MAQUINÀRIA, LLOGUER I REPARACIÓ JARDINERIA, FORESTAL, HORTA I CONSTRUCCIÓ SERVEI DE LLIURAMENT I RECOLLIDA A DOMICILI

- Tenim una àmplia experiència en el sector.
- Assessorem i busquem la millor eina per a cada treball, tant a empreses com a particulars.
- Us oferim servei propi de reparació i manteniment, recanvis i accessoris.
- Tota la maquinària surt provada i a punt per ser utilitzada.

C/ Terme, 30 ESCLANYÀ (Girona)
tlf.: 972 611 953 Fax: 972 303 389
www.joanandreu.cat / e-mail: tallerjoanandreu@gmail.com

L'ESCARABAT MAL PARLAT

Autora del conte i dibuixos: Marta Vilà

Vet aquí una vegada una família d'escarabats: el senyor escarabat, la senyora escarabat i els seus dotze fillets. Eren escarabats de la patata i s'alimentaven de les fulles de les patateres que havia plantat el pagès.

El senyor i la senyora escarabat eren molt feliços, feia dos anys que eren casats i s'estimaven molt. Eren una família molt respectada per tots els insectes que habitaven el camp, però amb el temps, el senyor escarabat es va anar tornant malcarat: no tenia gaire paciència amb els seus fills i els renyava de mala manera quan no sabien fer algunes de les feines que els encomanava, com ara fer puré de verdura, tenir net el cau, recollir fruites...

—Ase, més que ase! —li deia a un.

—No serviu per a res! —cridava als altres.

—Sense mi us moriríeu de gana! —rondinava en Bernat, el pare escarabat. Els renyava un dia rere l'altre.

—Fuig d'aquí, que em fas nosa!

A la senyora escarabat no li agradava com tractava els seus fills.

—Calma't, Bernat! Has de tenir més paciència.

—Deixa'm en pau i ves-te'n, que m'atabales! —responia en Bernat, enfadat.

Un dia la senyora escarabat, farta de la situació, va aprofitar que en Bernat dormia per marxar amb els seus dotze fillets. Li va deixar escrit en una fulla de patatera els motius pels quals havia decidit marxar: no podia aguantar més la situació i s'estimava més viure sola que amb ell.

Al matí, quan es va llevar, en Bernat va quedar molt sorprès i va córrer a buscar algun veí que l'ajudés a trobar la seva muller i els seus fills. Anava caminant ben esverat, quan va trobar la senyora marieta:

—Escolta, Carmeta, has vist la meva senyora aquest matí?

—Doncs sí que l'he vista. M'ha dit que havia decidit marxar —va respondre la marieta.

—I saps on ha anat? —va preguntar l'escarabat.

—Sí que m'ho ha dit... Però m'ha demanat que no t'ho digui.

—Sisplau, digues-m'ho —va insistir en Bernat.

—No t'ho puc pas dir, ho sento —li va dir ella.

—Ets una mala pècora! Bruixa, més que bruixa! —va contestar l'escarabat, i se'n va anar tot enrabiat.

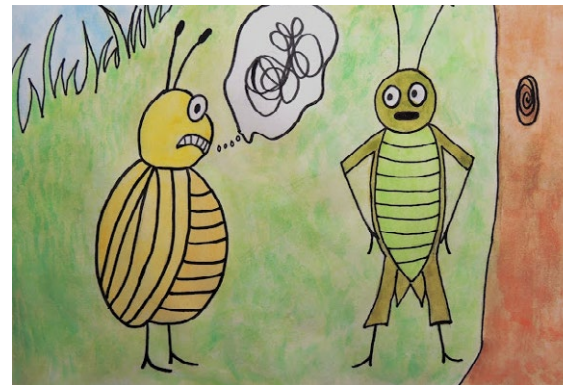

Tot d'una va trobar el senyor grill:

—Escolta, veí, has vist la meva senyora? Fa estona que no sé on para.

—Sí, sí que l'he vista, a primera hora del matí. Estava molt enfadada amb tu. Diu que tot el dia els estàs renyant i que no t'aguanta més. Home, Bernat, no et fa vergonya tractar així la teva família? —li va dir el grill.

—Tu fica't en les teves coses i preocupa't de tu, que prou feina tens —va replicar en Bernat.

Els dies varen anar passant i ningú no va voler dir a en Bernat on era la seva família.

Ell cada dia estava més trist, no tenia ganes ni de fer-se el puré de verdures per dinar. Als vespres no podia dormir, pensava i pensava en els renecs i les barbaritats que havia dit als seus fills i a la seva muller. Estava tan penedit del seu comportament... Després de rumiar molt, va decidir canviar

d'actitud. El primer que va fer va ser anar a demanar disculpes als seus veïns, sobretot a la senyora marieta i al senyor grill.

Tots els veïns varen quedar sorpresos del canvi d'actitud d'en Bernat i li varen explicar a la senyora escarabat, que vivia en un camp proper.

Al cap d'uns dies, en Bernat va suplicar als seus veïns que li diguessin a la seva muller que tornés, que els estimava molt i els trobava a faltar. Havia après la lliçó i prometia tractar bé la seva família. Ho va fer davant de tots els veïns.

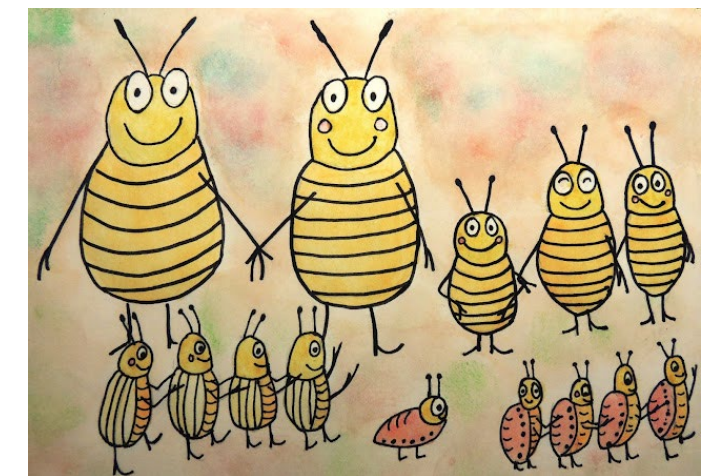
Els veïns varen parlar amb la senyora escarabat i ella va anar a veure en Bernat. Ell es va disculpar i es va penedir del seu comportament.

Després de pensar-ho uns dies, la senyora escarabat va tornar a casa amb el seu marit.

En Bernat, a partir de llavors, va ser amable i tendre amb la seva família; també va aprendre a controlar el seu mal geni: no volia perdre la família. Ho havia passat tan malament, sense ells! I amb els seus veïns era agradable i simpàtic. I així, de mica en mica, es va anar guanyant l'amistat de tots els insectes que habitaven el camp.

De tot el que li havia succeït, en Bernat va aprendre una gran lliçó per a la vida:

“Tracta els altres com t'agradaria que et tractessin a tu.”

obra nova restauració i reformes

C/ Pals, 66 - 17200 PALA FRUGELL - Tel. 651 99 10 35 - 872 26 63 62
cpuigdal@gmail.com - www.construcreform.es

GASTRONOMIA

Vedella amb bolets

Recepta: Pilar Giménez Puig

ELS BOLETS

Als nostres boscos, abans esbrossats i ara farcits de brossa, hi ha una bona mostra del canvi climàtic: les pluges d'agost i setembre els mantenen humits i ara són secs.

Tot això ha repercutit directament en una menja molt apreciada a casa nostra: els bolets. En trobem de moltes varietats comestibles a tocar de casa: pinetells, rovellons, rossinyols, negrets, moixins, ous de reig, ceps, trompetes de la mort, llenegues, lleteroles, peus de rata, terrandossos...

Fins fa unes dècades, per a algunes famílies anar a caçar bolets era una font d'ingressos extra, que venien a restaurats, fondes o al mercat, a més a més dels que es guardaven en conserva o assecats per al consum propi.

Per fer-vos-en una idea, als anys seixanta, quan anàvem a l'escola, hi havia una senyora que sortia de casa seva i pujava cap a sobre Mont-ras, camí de Fitor i a l'hora del patí baixava amb un cistell carregat a més no poder i no pas amb bolets de poca demanda. Els caçadors també solien sortir de bosc amb els bolets suficients per cuinar les peces que havien caçat.

Els bolets es poden preparar en infinitat de receptes, a la brasa o fregits, filetejats amb amanides, o bé estofats amb la carn escollida, a totes hi queden bé, també com a guarnició de peixos o per aromatitzar i complementar tota classe d'arrossos.

Per gaudir dels bolets, si no es pot fer un desplaçament a les muntanyes de més al nord, sempre queda el mercat o recórrer a les conserves, pròpies o envasades que trobareu als comerços.

Els bolets s'han de netejar bé, sense excés d'aigua i sobretot s'ha d'estar segur que són comestibles. Millor llençar-los que pas fer proves amb all i altres fórmules casolanes, per no tenir cap ensurt, perquè n'hi ha una gran varietat que són altament verinosos, amb semblances als que sí que són comestibles.

Ingredients per a 6 persones:

- 1 llatja de vedella
- 1 ceba gran
- 2 cabeces d'all
- 2 carotes
- 1 kg de bolets (els que us agradin)
- Sal i pebre
- Oli d'oliva
- Un raig de brandi
- Opcionalment, podeu afegir una picada al final de la cocció:
- All, julivert, ametlles o avellanes torrades, pa fregit, galetes o bé carquinyolis.

Elaboració

- Salpebreu la carn per tots costats. Poseu oli a la cassola i quan sigui calent poseu-hi la carn i enrossiu-ne totes les bandes, afegiu-hi les cabeces d'all, la ceba tallada a trossos i les carotes, ruixeu-ho amb el brandi, deixeu-ho reduir uns minuts i tapeu la cassola. Abaixeu el foc, just perquè faci xup-xup i deixeu-ho coure una hora i mitja més o menys, donant-hi la volta cada vint minuts o mitja hora. Passat aquest temps podeu comprovar si la vedella és ben cuita punxant-la per veure si és tova.
- Deixeu-la refredar. Si la rostiu amb antelació, unes hores o el dia abans, serà més fàcil de tallar-la, la podreu fer més fina i serà més gustosa i mengívola. Si teniu un ganivet elèctric és ideal.
- Agafeu la ceba, les carotes i uns grans de l'all cuit, juntament amb el líquid de la cocció i tritureu-ho, podeu afegir-hi aigua si queda massa espès.
- Poseu la salsa a la cassola i afegiu-hi els bolets, nets i tallats, si són massa grans. Deixeu-ho coure uns minuts i afegiu-hi la carn tallada. Si sou amants de les picades, és el moment d'afegir-la. Amb cinc o deu minuts més de cocció ja en podeu gaudir.

OLI D'OLIVA VERGE

MATEU

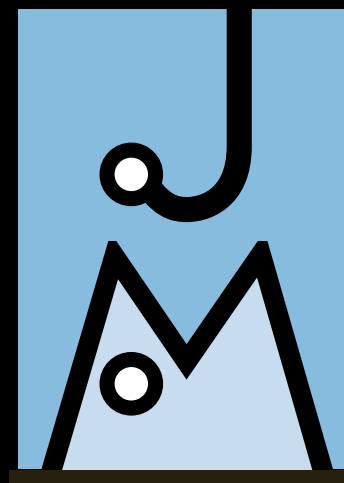
VARIETATS D'OLIVA:

ARGUDELL, ROGET I PICUAL

JOSEP SAIS DEULOFEU

CIUTADELLA, 6 - 17253 MONT-RAS
GIRONA (ESPANYA) TEL: 609 302 394
RMEAMM: 17110.05.01.2.3.00001

Oli d'oliva obtingut directament d'olives i només mitjançant procediments mecànics

CA LA PAQUITA

QUEVIURES I PA

C/ TORRES JONAMA, 53
17253 MONT-RAS

972 304 552
686 415 397

Des de 1822 a la Diputació de Girona vetllem pel benestar dels ciutadans i ciutadanes de les comarques gironines.

Celebrem aquests 200 anys tot desitjant-vos unes bones festes i un pròsper any nou.

Diputació de Girona

1822-2022